

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р София Христова Дерменджиева,
Югозападен университет „Неофит Рилски“, гр. Благоевград

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление
1.2. Педагогика, Докторска програма „Предучилищна и начална училищна педагогика“,
Научна специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“

Автор: *Силвия Евгениева Марушкина*

Тема: „МОДЕЛ ЗА ФОРМИРАНЕ НА СОЦИАЛНА КОМПЕТЕНТНОСТ
ПРИ УЧЕНИЦИ В НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОБУЧЕНИЕ (4. клас)“

Научен ръководител: *доц. д-р Пена Митева*

1. Общи сведения и структура на дисертационния труд.

Докторант Силвия Евгениева Марушкина представя комплект материали на хартиен и на електронен носител, който е в съответствие с изискванията, определени от Правилника за развитие на академичния състав на Бургаски свободен университет и включва следните документи:

- ✓ автобиография в европейски формат;
- ✓ дисертационен труд на тема „Модел за формиране на социална компетентност при ученици в начален етап на обучение (4. клас)“
- ✓ автореферат;
- ✓ списък и копия на научните публикации – приложени са 6 броя научни публикации по темата на дисертационния труд;
- ✓ сведение за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“.

Дисертационният труд е с общ обем 152 страници, от които 133 страници са текст-изложение и 11 страници приложения. Структурата му включва увод, три глави, изводи и препоръки, заключение, списък на литературни източници, приложения, приноси. Библиографията включва 108 заглавия, от които 95 източника на кирилица, 5 на латиница и 8 електронни издания. В дисертационния труд са включени общо 22 таблици, 14 фигури и 3 схеми.

2. Актуалност на тематиката.

Още във *Въведението*, категорично се проявяват уменията на автора да аргументира, макар и в редуциран вид базисните основания за изследване на проблема и научно обосновано да концептуализира рамката за неговата реализация. Свидетелство в тази посока са коректно формулираните обект, предмет, цел и хипотеза на изследването, чиято методологическа издръжаност се отразява както в определянето на задачите, така и в логически обоснованата организация на изследването.

3. Характеристика и оценка на изследването.

Теоретичният анализ представя богата интерпретация на утвърдените концепции за формирането на социална компетентност. В направения хронологичен преглед на вече познатите модели за определяне на съдържателната ѝ структура се подчертава ключовата ѝ роля като базов за личността на XXI век конструкт. Налице е дедуктивна логика, която позволява на автора да открие общия теоретичен контекст на разбирането за социалната компетентност в междуличностното пространство като редуцира многобройните теории *до* и *в* контекста на училищното образование.

Изследователският дискурс стеснява фокуса си по посока на влиянието на социалната компетентност върху развитието на подрастващите. Като отчита, че нейното проявление е комплексен начин за организиране на жизнената дейност чрез система от правила, които прерастват в цялостен жизнен стил на поведение, Силвия Марушкина утвърждава разбирането си, че социалните компетенции притежават потенциала да променят както индивида, така и общността.

Впечатление прави професионално-педагогическата рефлексия на докторанта да насочи вниманието си върху специфичната роля на социалната компетентност в начална училищна възраст, която регулира общуването в образователната среда, чрез прилагането на подходящи форми на реагиране с връстници и възрастни. Убедително се внушава идеята, че формирането на социалната компетентност е съществена част от образованието и подкрепя процеса на социалната идентичност в начална училищна възраст. В резултат на това се развиват нови норми и ценности и се създават адекватни културни модели за училищна адаптация и за социална интеграция.

С оглед на направените констатации е представена авторска дефиниция на социалната компетентност, която *е многоаспектен и динамичен конструкт от знания, социални умения и отношения/ нагласи, който осигурява адекватно социално поведение у подрастващите, успешни и удовлетворяващи взаимовръзки в учебна среда и способности за взаимодействие с външния свят.*

Изследването на нейната конституираща същност разкрива намерението на автора да обхване в цялост комплексната ѝ зависимост и обвързаност във възможните полета на

пресичане: персоналните характеристики, протичащите социални процеси, нормите и стереотипите на обществото, социалния капитал и социалните влияния.

На тази база се аргументира идеята за създаване и апробиране на „*Модел за формиране на социална компетентност*“, в прилагането на който се идентифицират диференциращите особености на учениците от 4 клас и се систематизират стъпките в изграждането на социалната компетентност.

Разработената комплексна методика от целесъобразно структуриращи се тематични области и ядра реализира очакваната динамична трансформация и едновременно с това предоставя обективни критерии и показатели за анализ и оценка на личностното израстване на учениците.

Детайлно представените дизайни на тренинг-уроците съдържат практически насоки, утвърждаващи условията за формиране на социална компетентност в хода на педагогическите взаимодействия в класната стая. Подробно се описват ресурсите за интернализиране на знания, умения и отношения и се открояват дейностните аспекти за обогатяване на функционалното й посредничество в хода на социализацията, като се изтъква необходимостта от целенасочена интеракция между деца, учители и родители.

Коректно проведената експериментална програма е придружена от задълбочена аналитична интерпретация на получените резултати, в която:

- *се откроява смисъла от прилагането на модел за формиране на социална компетентност;*
- *се идентифицират логическите връзки за технологичното му интегриране в образователното съдържание по отделните културно-предметни области в началния етап на обучение;*
- *се проследява спираловидното ускорение в интернализирания детски опит и познание.*

В представения дисертационен труд се съдържат научни и научно-приложни приноси, които приемам заради достоверната им определеност.

Заключение

Основният извод, който може да се направи е, че представената разработка с фокус върху формирането на социална компетентност у учениците от четвърти клас притежава теоретико-практическа актуалност и перспективност в съответствие със съвременните психологически теории за развитието и е в унисон с трансформацията на образователната парадигма.

Това е основание да приема дисертационния труд на тема „Модел за формиране на социална компетентност при ученици в начален етап на обучение (4. клас)“ за завършен, съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Като давам положителна оценка, предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Силвия Евгениева Марушкина в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика, Научна специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“.

04.03.2022 г.,
Благоевград

Изготвил становището:

Доц. д-р София Дерменджиева

OPINION

by **Assoc. Prof. Dr. Sofia Hristova Dermendzhieva,**
Southwestern University "Neofit Rilski", Blagoevgrad

of a dissertation for the award of an educational and scientific degree "**Doctor**"
in the field of higher education: 1. Pedagogical sciences, professional field
1.2. Pedagogy, Doctoral Program "Preschool and Primary School Pedagogy",
Scientific specialty "Preschool and primary school pedagogy"

Author: *Silvia Evgenieva Marushkina*

Topic: "MODEL FOR FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE
FOR STUDENTS IN THE INITIAL STAGE OF EDUCATION (4th grade)"

Scientific adviser: *Assoc. Prof. Dr. Pepa Miteva*

1. General information and structure of the dissertation.

PhD student Silvia Evgenieva Marushkina presents a set of materials on paper and electronic media, which is in accordance with the requirements set by the Regulations for the development of the academic staff of Burgas Free University and includes the following documents:

- ✓ CV in European format;
- ✓ dissertation on "Model for the formation of social competence in students in primary education (4th grade)"
- ✓ abstract;
- ✓ list and copies of the scientific publications - 6 scientific publications on the topic of the dissertation are attached;
- ✓ information on the fulfillment of the minimum national requirements for obtaining the educational and scientific degree "Doctor".

The dissertation has a total volume of 152 pages, of which 133 pages are text-exhibition and 11 pages of appendices. Its structure includes an introduction, three chapters, conclusions and recommendations, conclusion, list of references, appendices, contributions. The bibliography includes 108 titles, of which 95 sources in Cyrillic, 5 in Latin and 8 electronic editions. The dissertation includes a total of 22 tables, 14 figures and 3 diagrams.

2. Relevance of the topic.

Already in the *Introduction*, the author's skills to argue, albeit in a reduced form, the basic grounds for studying the problem and scientifically justified to conceptualize the framework for its implementation are clearly manifested. Evidence in this direction are the correctly formulated object, subject, goal and hypothesis of the research, whose methodological soundness is reflected both in the definition of the tasks and in the logically justified organization of the research.

3. Characteristics and evaluation of the study.

Theoretical analysis presents a rich interpretation of established concepts for the formation of social competence. The chronological review of the already known models for determining its content structure emphasizes its key role as a basic construct for the personality of the XXI century. There is a deductive logic that allows the author to highlight the general theoretical context of the understanding of social competence in the interpersonal space by reducing the numerous theories *to* and *in the* context of school education.

Research discourse narrows its focus on the impact of social competence on adolescent development. Recognizing that its manifestation is a complex way of organizing life through a system of rules that grow into a holistic lifestyle, Silvia Marushkina reaffirms her understanding that social competencies have the potential to change both the individual and the community.

The professional-pedagogical reflection of the doctoral student is impressive to focus on the specific role of social competence in primary school age, which regulates communication in the educational environment by applying appropriate forms of response with peers and adults. The idea that the formation of social competence is an essential part of education and supports the process of social identity in primary school age is convincingly suggested. As a result, new norms and values are developed and adequate cultural models for school adaptation and social integration are created.

In view of the findings, an author's definition of social competence is presented, which *is a multifaceted and dynamic construct of knowledge, social skills and attitudes / attitudes, which provides adequate social behavior in adolescents, successful and satisfying relationships in the learning environment and ability to interact with others. world.*

The study of its constituent essence reveals the author's intention to fully cover its complex dependence and connection in the possible fields of intersection: personal characteristics, ongoing social processes, norms and stereotypes of society, social capital and social influences.

On this basis, the idea of creating and testing a *"Model for the formation of social competence"* is argued, in the application of which identifies the differentiating features of 4th grade students and systematizes the steps in building social competence.

The developed complex methodology of appropriately structured thematic areas and cores realizes the expected dynamic transformation and at the same time provides objective criteria and indicators for analysis and assessment of personal growth of students.

The detailed designs of the training lessons contain practical guidelines, confirming the conditions for the formation of social competence in the course of pedagogical interactions in the classroom. The resources for internalization of knowledge, skills and attitudes are described in detail and the activity aspects for enriching its functional mediation in the course of socialization are highlighted, emphasizing the need for purposeful interaction between children, teachers and parents.

The correctly conducted experimental program is accompanied by an in-depth analytical interpretation of the results obtained, in which:

- *the meaning of the application of a model for the formation of social competence stands out;*
- *the logical connections for its technological integration in the educational content in the separate cultural-subject areas in the initial stage of education are identified;*
- *the spiral acceleration in the internalized children's experience and knowledge is traced.*

The presented dissertation work contains scientific and scientific-applied contributions, which I accept because of their reliable definition.

Conclusion

The main conclusion that can be made is that the presented development with a focus on the formation of social competence in fourth grade students has theoretical and practical relevance and perspective in accordance with modern psychological theories of development and is in line with the transformation of the educational paradigm .

This is a reason to accept the dissertation on "Model for the formation of social competence in students in primary education (4th grade)" as completed, according to the requirements of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria.

Giving a positive assessment, I propose to the esteemed scientific jury to award the educational and scientific degree "Doctor" to Silvia Evgenieva Marushkina in the field of higher education 1. Pedagogical sciences, Professional field 1.2. Pedagogy, Scientific specialty "Preschool and primary school pedagogy".

March 4, 2022,
Blagoevgrad

Prepared the opinion:
Assoc. Prof. Dr. Sofia Dermendzhieva